

Hans Majestet Kongens beretning til Stortinget om rikets tilstand og bestyrelse i den tid som er forløpet, siden forrige beretning blev avgitt.

Vi Haakon, Norges Konge,

gjør vitterlig:

Overenstemmende med rikets grunnlov skal Hans Majestet herved meddele det nu forsamlede storting beretning om rikets tilstand og bestyrelse i 1926.

Norge har vært representert på det ekstraordinære møte som Folkenes Forbunds Forsamling holdt i mars 1926 i anledning av spørsmålet om Tysklands optagelse i Forbundet, samt på Forsamlingens almindelige 7de møte. På dette møte blev det besluttet å øke antallet av de ikke-faste medlemmer av Rådet fra 6 til 9. Ennvidere har Norge vært representert på det møte som blev holdt i Genf i september 1926 til drøftelse av de vilkår som Amerikas Forente Stater har stillet for sin tilslutning til den faste domstol for mellempfolkelig rettspleie i Haag.

Norge har undertegnet internasjonale overenskomster om kontroll av den internasjonale handel med våben, ammunisjon og krigsmateriell, protokoll om forbud mot bruk i krig av kvelende, giftige eller lignende gasser og av bakteriologiske midler, om slaveri, om ferdsel med automobiler og om sundhetsvesenet, likeså en internasjonal konvensjon om beskyttelse av industriell eiendomsrett.

Den internasjonale overenskomst om forenkling av tollformaliteter er blitt ratifisert fra norsk side.

Der er blitt undertegnet altomfattende voldgiftsavtaler også med Danmark og Finland. Proposisjon om innhentelse av Stortingets samtykke til ratifikasjon fra norsk side av disse to avtaler samt av voldgiftsavtalen med Sverige er blitt fremsatt.

Med Danmark, Island, Finland og Sverige er inngått en fellesoverenskomst om gjensidig anerkjennelse av bestemmelser om kontrollen med skibes sjødyktighet og utrustning.

Med Danmark er avsluttet en overenskomst om overflytning av medlemmer mellom sykekasser i Norge og Danmark.

Forhandlinger er innledet med Sverige angående spørsmålet om en komplettering av konvensjonen mellom Norge og Sverige angående felles sjøer og vassdrag.

Konvensjonen med Finland om internasjonal vassdragsrett i Pasvik og Jacobselv og konvensjonen med Finland om fløtning i Pasvik er trådt i kraft.

Avtalene med Finland og Østerrike om utlevering av forbrydere er trådt i kraft. Forhandlinger om avslutning av lignende avtaler pågår med Argentina og Latvia.

Handels- og sjøfartstraktaten med De Socialistiske Sovjetrepublikkers Forbund er trådt i kraft.

Traktaten med Schweiz om opprettelse av en fast undersøkelses- og forliksnevnd er trådt i kraft.

Konvensjonen med Nederland om gjensidig industriarbeider- og sjømannsforsikring og den midlertidige luftfartsoverenskomst med Nederland er trådt i kraft.

Med Frankrike er utvekslet noter angående gebyr for konsulær legalisering av opprinnelsesbevis for varer.

Ved gjensidig overenskomst er passviseringsplikten mellom Norge og Portugal inklusive Madeira og Azorerne blitt opphevet.

Der pågår fremdeles forhandlinger med Amerikas Forente Stater om avsluttelse av en handels-, sjøfarts- og konsulartraktat.

Der pågår fremdeles forhandlinger med Chile og Grekenland om avsluttelse av handels- og sjøfartsavtaler. Lignende forhandlinger er innledet med Meksiko.

Med Tyrki er innledet forhandlinger om avsluttelse av en handelstraktat. En midlertidig handelsavtale er foreløbig inngått. Vennskapstraktaten med Tyrki er trådt i kraft.

Tyrki har latt sig representere i Norge ved en chargée d'affaires en pied.

Artium er i 1926 bestått av 2080 kandidater.

Ved Universitetet er i 1926 teologisk embedseksamen bestått av 8, juridisk av 202, statsøkonomisk av 14, medisinsk av 90, sproglig-historisk av 25 og matematisk-naturvidenskapelig av 9 kandidater. Ved Det teologiske menighetsfakultet har i det forløpne år 27 kandidater avlagt embedseksamen.

Ved Norges tekniske høiskole blev i 1926 optatt 166 faste studerende, derav 16 i arkitektavdelingen, 3 i bergavdelingen, 50 i bygningsingeniøravdelingen, 39 i den elektrotekniske avdeling, 22 i kjemiavdelingen og 36 i maskinavdelingen. — I samme år er uteksaminert 95 kandidater, hvorav 12 arkitekter, 40 bygningsingeniører, 25 elektroingeniører, 7 kjemiingeniører og 11 maskiningeniører.

Antallet av de for Høiesterett henstående upådomte saker, som ved begyndelsen av 1ste sesjon 1926 utgjorde 1210, nemlig 18 straffesaker og 1192 borgerlige saker, utgjorde ved utgangen av 2den sesjon 1926 1202, nemlig 25 straffesaker og 1177 borgerlige saker.

Siden forrige beretning er der meddelt stadfestelse paa 101 offentlige stiftelser eller legater med en samlet kapital av kr. 5 517 160,43.

Rikets hjemmehørende folkemengde som ved folketellingen i desember 1920 utgjorde 2 649 775 er ved utgangen av 1925 beregnet til 2 772 414, og ved årsskiftet 1926—27 kan den antagelig anslåes til 2 788 000.

Den oversjøiske utvandring har i 1926 vært større enn i de to foregående år. I månedene januar til november utvandret i alt 9 017 (foreløbig opgave) mot 6 893 i

samme tidsrum i 1925, 7 009 i hele året 1925 og 8 492 i 1924.

Ekteskaphyppigheten er fremdeles fallende. Antallet av ekteviede par var i de 3 første kvartaler av året 10 947 mot 11 022 i 1925.

I de samme 3 kvartaler av 1926 fødtes 40 865 og døde 22 039, fødselsoverskudd altså 18 826. De tilsvarende tall for 1925 var henholdsvis 41 656, 22 873 og 18 783.

Både fødselstall og dødstall er for disse 3 kvartaler lavere enn i 1925.

Sundhetstilstanden i 1926 viser fremdeles bedring sammenlignet med de nærmest foregående år så den kan betegnes som ganske god. De fleste epidemiske sykdommer forekom i det hele i mindre utstrekning såvel i byer som i landdistrikter og kun kikhoste viser nogen tendens til epidemisk utbredning. Dysenteri (blodgang) og epidemisk cerebrospinal-meningitt samt i landdistriktene akutt poliomyelitt opviser også nogen tiltagen utover det i de senere år vanlige antall tilfeller.

Hvad dødeligheten angår synes det etter de foreløbige opgaver, som foreligger derom, fremdeles å ha vært likeså gunstig som i nogen av de nærmest foregående år både hvad angår 1925 som de 10 måneder av 1926 for hvilke opgaver har kunnet skaffes.

I løpet av høsten 1925 begynte arbeidsledigheten å stige sterkt. Vinteren 1925—26 var en utpreget arbeidsledighetsvinter om enn forholdene ennå ikke var så vanskelige som i vinteren 1921—22.

Depresjonen på arbeidsmarkedet har fortsatt i hele 1926. Totalprocentene av arbeidsledige i 10 større fagforbund samt arbeidsledighetsprocentene særskilt for jern- og metallarbeidere og bygningsarbeidere viser følgende utvikling i 1925—1926:

	10 fag	Jern- og metallarb.	Bygningsfag
1925 oktbr.	16,4	17,9	13,8
1926 jan.	25,5	17,7	33,6
» april	26,0	23,5	30,6
» juli	20,4	20,4	22,4
» oktbr.	24,4	28,7	28,3

Tallene gir et meget mørkt bilde av året 1926. Den bedring i arbeidsforholdene som pleier å melde sig utover våren og sommeren har i 1926 vært av mindre betydning.

I de fleste fag har det vist sig en stadig forverrelse i forholdene fra 1925 til 1926. Utviklingen er dog i mange tilfeller ujevn hvad der muligens bl. a. kan henge sammen med årets mange arbeidskonflikter.

Arbeidsledighetsprocentene fra disse 10 fagforbund kan dog ikke tas som uttrykk for stillingen på arbeidsmarkedet som helhet. Viktige grupper som f. eks. papirindustri, kjemisk og elektrokjemisk industri, nærings- og nydelsesmiddelindustri og tekstilindustri er ikke representert i dette utvalg.

For å få et mere fullstendig bilde av arbeidsmarkedet i 1926 må man derfor bruke arbeidskontorenes tall.

Ifølge situasjonsrapportene fra Statens Arbeidsledighetsinspektorat var der følgende overskudd av arbeidssøkende menn og kvinner pr. 15de hver måned i oktober 1925 til desember 1926.

Oktober 1925	. . . . .	16 842
November »	. . . . .	22 676
Desember »	. . . . .	26 276
Januar 1926	. . . . .	26 662
Februar »	. . . . .	28 185
Mars »	. . . . .	26 392
April »	. . . . .	24 645
Mai »	. . . . .	21 791
Juni »	. . . . .	19 300
Juli »	. . . . .	16 344
August »	. . . . .	16 658
September »	. . . . .	20 128
Oktober »	. . . . .	23 676
November »	. . . . .	27 261
Desember »	. . . . .	30 558

Også disse tall gir et meget mørkt bilde av stillingen på arbeidsmarkedet i 1926. For alle fag under ett viser tallene et litt større overskudd av arbeidssøkende nu i høst enn i den vanskelige periode høsten 1921, men det normale arbeidsliv er ikke rammet så hårdt som dengang, idet man da beskjeftiget et langt større antall

arbeidsledige med nødsarbeide enn nu, og disse er bare delvis regnet med i tallet for arbeidssøkende. Særskilt for industrien ligger tallene ennu noget lavere enn i 1921.

Årets viktigste arbeidskonflikter har vært følgende:

Konflikten i sagbruksindustrien i første halvdel av februar som omfattet ca 2 000 mann, sporveiskonflikten i Bergen fra februar til slutten av juni. I årets første måneder begynte der også konflikter ved de tre cementfabrikker sønnenfjells. Konflikten omfattet vel 1000 arbeidere.

I anledning av tariffrevisjonen i de store vårtariffer begynte der konflikt i den mekaniske industri, tekstilindustrien, skotøiindustrien, bergverksindustrien og bygningsindustrien den 24de april. Samtidig blev der konflikt i møbelindustrien og skredderfaget. Konfliktene omfattet vel 30 000 mann og varte til 11te juni.

I slutten av april begynte der også konflikt i fyrstikkindustrien. Den gjaldt 7 à 800 mann og varte til først i juli.

I Oslo var der kommunearbeiderstreik fra 15de juni til 21de juli. Den omfattet ca. 3 000 arbeidere.

I papirindustrien var der konflikt fra 15de august til 5te oktober da partene blev enige om å la tvisten avgjøre ved frivillig voldgift. Konflikten omfattet ca. 12 000 arbeidere. Blandt fløtningsarbeidere har der forekommet en rekke konflikter i året, hvorav særlig bør fremheves konflikten blandt skogs- og fløtningsarbeiderne hos Treschow, som løstes samtidig med papirkonflikten.

De beregnede samlede leveomkostninger er fortsatt å falle i 1926. Den siste prisstigning som begynte høsten 1923 og som varte til mars 1925 er nu mere enn opveiet ved prisetallet i 1925 og 1926. Indekstallet for leveomkostningene som umiddelbart før den siste prisstigning var 229 (i oktober 1923) er nu for november 217. Man må helt tilbake til 1917 for å finne tilsvarende lave leveomkostninger. I løpet av det siste år (november 1925—november 1926) er leveomkostningene gått ned 19 points, fra 236 til 217. Fallet var størst i første halvdel

av året. Fra august til november stod leveomkostningene nogenlunde stille, hvilket skyldtes brenselprisenes stigning på grunn av kullstreiken.

Engrosprisene falt jevnt i de første måneder av året, fra 220 i desember 1925 til 192 i juli 1926. Siden har der (inntil november) vært en forbigående stigning, som skyldes brenselprisenes stigning. For desember 1926 er generalindekstallet 185.

I de fleste andre land har en lignende om enn i almindelighet svakere bevegelse i engrosprisene gjort sig gjeldende.

I Danmark gikk engrospristallet (Statistiske Departement) i første halvdel av året ned fra 176 (desember 1925) til 157, men steg på grunn av kullprisene til 178 for oktober. For november var tallet falt til 170. Indekstallet for leveomkostningene var 219 i juli 1925 og 184 i juli 1926 (beregnet på grunnlag av gjennomsnittsprisene for april og juli).

I Sverige viser engrosprisindeksen gjennomgående svakt fall helt til september, men er så gått op fra september til november og ligger 8 points eller 5 pct. lavere enn ved utgangen av 1925. Indekstallet for leveomkostningene viser jevnt svak nedgang til august.

Også i England var engrosprisene fallende i første halvdel av året, men steg sterkt i månedene august og september, og ligger i november omtrent på samme høide med januar. Leveomkostningsindeksen for november i år er 179 mot 177 i november 1925, men var i vårmånedene nede i 167—168.

I De Forente Stater har engrosprisivået efter Bureau of Labours statistikk svinget mellom 152 og 148 helt siden mars måned med nedadgående tendens, og indekstallene for matvarer var 155 både i september 1925 og 1926.

I Frankrike har bevegelsen vært omvendt, idet der var prisstigning i første halvår og til juli, men senere nedgang. Engrosprisivået lå i november 1926 på 684 mot 605 i november 1925 og leveomkostningsindeksen på 539 i september 1926 mot 401 i september 1925.

Detaljprisene på matvarer hos oss viser sterkere fall enn de samlede leveomkostninger, likesom også stigningen i 1924 var sterkere. Matvareindeksen er fra november 1925 til november 1926 gått ned fra 223 til 186 eller med ca. 17 pct. Herav faller den største nedgang på årets første kvartal med 16 points eller ca. 7 pct. Matvareutgiftene ligger nu på samme nivå som våren 1917.

Landmannsproduktene kjøtt, flesk, smør og egg viser den største nedgang i året. Prisen på oksekjøtt er gjennomsnittlig falt ca. 28 pct. (fra november 1925 til november 1926) Sauekjøtt er falt sterkt fra august, så prisene i november i år ligger ca. 1 kr. pr. kg. eller 30 pct. lavere enn i 1925. Kalvekjøtt er falt litt mindre, ca. 24 pct.

Det norske flesk ligger nu i det hele ca. 32 pct. lavere enn på samme tid i 1925. Det amerikanske flesk ligger ca. 19 pct. under novemberprisen i 1925.

Melkeprisene er falt fra 42 øre pr. liter i desember til 34 øre i mai eller med ca. 19 pct., og har siden holdt sig uforandret, men vil bli satt ned i januar.

De andre landmannsprodukter, smør og egg, er i løpet av året gått ned med omkring $\frac{1}{4}$ av prisen. Smørret ligger nu omkring 80 pct. over prisen før krigen.

Potetprisen har hatt en svakere bevegelse i 1926 enn i 1925. Den gjennomsnittlige pris pr. 3 kg. er for tiden 43 øre. Alt i alt ligger potetprisen ca. 12 pct. lavere i 1926 enn i 1925.

Melprisene som i 1925 sank meget sterkt har holdt sig roligere i 1926. Hvetemelsprisen er gått ned til 51 øre i november og ligger ca. 9 pct. lavere i november 1926 enn i november 1925.

Rugmelsprisene ligger i november 1926 4 øre lavere enn i desember 1925, men 1 øre høiere enn i november 1925.

Sukkerprisene har stått forholdsvis stille med gjennomsnittlig bare 5 øres fall pr. kg. i løpet av året.

Kaffeprisene viser gjennomgående fall fra måned til måned med tilsammen 14 pct.

Brenselprisene var fallende til juli, idet indekstallet for kull, koks og ved gikk ned

fra 233 i november til 214 i juli. Siden har indekstallet steget for hver måned og var for november nådd op til 303. Siden er prisene falt sterkt.

Petroleumsprisene steg i de første måneder av året, falt fra mars til september, men er så steget igjen.

Indekstallet for bekledning er i de 3 første kvartaler av året gått ned fra 225 til 200, eller med ca. 11 pct.

Posten «øvrige utgifter» er bare falt 9 points, fra 254 til 245.

Av Småbruk og Boligbanken er der i 1926 — for hovedsættet pr. 31te desember og for lånekontorene pr. 30te november — utbetalt pantelån med følgende beløp:

1. Bevilget i henhold til lov av 4de juli 1925 om forandring i lov om småbruk og boliglån:	
Nybrottslån (4 pct.) . . .	kr. 2 180 800
Småbrukslån A. (4 ¹ / ₂ pct.) »	3 082 400
Boliglån A. (4 ¹ / ₂ pct.) . . . »	11 280 000
—»— A. uten kommune-	
garanti (4 ¹ / ₂ pct.) »	205 700
—»— i Finnmark (3 pct) »	268 900
Kommunelån kap. 6 . . . »	67 500
2. Bevilget i henhold til den eldre lov:	
Småbrukslån A. (4 pct.) . . . »	311 750
—»— B. (4 ¹ / ₂ pct.) »	445 850
Boliglån (4 ¹ / ₂ pct.) . . . »	271 950
—»— i Finnmark (2 ¹ / ₂ pct.) »	39 700
	<u>Kr. 18 154 550</u>

Banken har i 1926 optatt et nytt innenlandsk serielån stort 6 millioner kroner.

Utenrikshandelen er sunket i verdi i 1926, men ikke i mengde, når man ser alle varer under ett. Nedgangen i verdi skriver sig derfor utelukkende fra prisetallet, som vesentlig skyldes kronestigningen, men også i nogen grad prisnedgang på verdensmarkedet. I januar—november utgjorde innførselen 1013 millioner kroner, mot 1285 millioner kroner i 1925, og utførselen henholdsvis 747 millioner og 976 millioner kroner.

I mengde er innførselen i gjennomsnitt omtrent som i 1925, men der er innført mindre av en rekke råvarer og mere for-

bruksvarer. Dette gir uttrykk for de vanskeligheter som hjemmeindustrien har hatt i 1926, således som nærmere omtalt i avsnittet om industrien.

Utførselsmengdene er som helhet steget i 1926, om der dog er nedgang for flere artikler, men denne nedgang opveies av øket utførsel av andre varer.

Handelsbalansen viser for januar—november et underskudd på 266 millioner kroner, eller anslagsvis ca. 295 millioner kroner for hele året, mot 331 millioner kroner i 1925. Dette representerer dog ikke en reel bedring, da pengeverdien er steget sterkere. Et foreløbig overslag over den hele betalingsbalanse viser at underskuddet på handelsbalansen og de øvrige utgifter til utlandet sandsynligvis dekkes av inntektene av skibsfarten, hvalfangsten og de øvrige inntekter fra utlandet. Dette utelukker ikke, at vår status overfor utlandet kan ha forverret sig i 1926. Herom vil dog først finans-tellingen pr. 1ste januar 1927 kunne gi beskjed.

Den sterke kronestigning i 1925 og 1926 har medført store vanskeligheter for industrien. Tilpasningen til den nye kronkurs har tatt tid, og ennå er ikke prosessen ført til ende. Lønningene, som er en av de omkostningselementer som det har vært vanskeligst å få regulert overensstemmende med det nye kursnivå, blev stående uforandret tariffperioden ut i de forskjellige brancher. For treindustrien fikk man dog allerede et lønnsnedslag på 10 pct. i februar (i juni foretok til 13 pct.), men for hovedmassen av hjemmeindustrien blev ikke lønningene nedsatt før fra juni med ca. 17 pct. etter arbeidsstans fra 24de april. For byggefagene var nedsettelsen 12 à 13 pct. For en rekke eksportindustrier blev ikke lønningene regulert før i august, og for papirindustrien først i oktober med en nedsettelse på 15—17 pct. For bergverkene var der regulering i juni med 14 pct. Gjennom disse lønnsnedslag er produksjonsbetingelsene blitt bedret, men den siste kronestigning i oktober har igjen forverret stillingen for store deler av industrien.

Disse forhold har selvsagt også øvet

sin innflydelse på beskjeftigelsen og produksjonen. Den store arbeidsledighet også blandt industriarbeidere gir bl. a. uttrykk herfor. En nærmere undersøkelse viser imidlertid at eksportindustrien stort sett har holdt virksomheten godt oppe. Der er tilbakegang for enkelte brancher, men for andre brancher gir tallene uttrykk for at virksomheten har vært større enn i årene forut. Man kjenner ikke produksjonen uten for papirindustrien, men eksporttallene er veiledende. Bergverksindustrien viser vekst forsåvidt angår hovedproduktet svovlkis. Utførselen utgjorde i januar—november 528 387 tonn mot 505 344 tonn i samme tidsrum i 1925. Jernmalmskibningen er derimot gått sterkt tilbake som følge av den reduserte drift ved A/S Sydvaranger. Treindustrien kan i samme tid fremvise en høvllasteksport som næsten når fjorårets, nemlig 351 420 m³, mot 362 545 m³, og skurlasteksporten er litt større: 211 212 m³, mot 204 294 m³. Propsskibningen er derimot gått sterkt tilbake som følge av den engelske kullstreik. Prisene på verdensmarkedet har vist en nedadgående tendens gjennom den største del av året. Men i desember er markedet fastere. Regnet i kroner er der imidlertid en stor nedgang som følge av kronestigningen.

Tremasse- og papirindustrien hadde rekordproduksjon i 1ste halvår, men arbeidsstansen fra 15de august til 5te oktober medførte et betydelig produksjonstap. Eksporten til og med november når derfor ikke op til hvad den utgjorde i 1925. Av tremasse (våt) er der utført 446 700 tonn, mot 536 476 tonn i 1925, av cellulose (tørr) 191 554 tonn, mot 215 606 tonn og av papir 230 352 tonn, mot 263 243 tonn. Kronestigningen har bevirket et stort prisfall. Der har dog delvis vært god efterspørsel på verdensmarkedet.

Hermetikkfabrikkene har hatt større drift enn i 1925. Eksporten var til og med november 31 140 tonn, mot 24 385 tonn i 1925.

Den elektrokjemiske og elektrometallurgiske industri har gått yderligere frem i 1926. Der er øket utførsel av Norgessalpeter, cyanamid, aluminium og ferrolegeringer. Utførselen av kalciumkarbid og na-

triumnitrat er gått litt tilbake. Trandamperiene har hatt en meget stor produksjon og det samme gjelder sildoljefabrikkene. Fettherdingfabrikkene har derimot hatt en litt mindre eksport. Cementfabrikkene har hatt et meget dårlig år med sterkt nedsatt produksjon som følge av en langvarig arbeidskonflikt.

Hjemmeindustrien har hatt vanskeligere for å oprettholde virksomheten, men deler av næringsmiddelindustrien har gått med full drift eller bare med mindre innskrenkninger. Dette gjelder således margarinproduksjonen. Ølproduksjonen er derimot gått adskillig tilbake, og nogen tilbakegang er der visstnok ogsaa for chokolade og tobakksvarer.

Hårdest rammet er verkstedsindustrien. Dette fremgår av arbeidsledighetstallene og av innførselsoppgavene. Der er i 1926 innført betydelig mindre av jern og jernplater enn i 1925. Særlig vanskelig stillet er skibsbygningsindustrien. Pr. 1ste januar 1927 var der etter opgave fra Norsk Veritas under bygning kun 8 skib på tils. 2 966 tonn, hvorav 1 seilende skoleskib. Pr. 1ste januar 1925 var tallet 25 620 tonn, hvortil kommer 3 800 tonn motorskib. Skibsbestillingene er gått til utlandet. Tekstilindustrien har ogsaa redusert sin virksomhet, og det samme gjelder skotøifabrikkene. Innførselen av spinnestoffer og av skinn og lær er gått meget sterkt tilbake, mens innførselen av manufakturvarer og av skotøi er steget.

Brenselsforsyningen har vært vanskelig i 1926, men industrien har ikke lidt under kullmangel i større omfang. Av kull er der i januar—november innført 1 346 844 tonn mot 1 877 790 tonn i 1925. Koksinnførselen er derimot gått litt op.

Fiskeriene har gitt et meget stort mengdeutbytte i 1926, men verdien er gått overordentlig sterkt ned som følge av de lave priser, som vesentlig skyldes kronestigningen. Førstehåndsverdien anslåes av fiskeridirektøren til 80 à 85 mill. kr. mot ca. 117 mill. kr. i 1925. Om de enkelte større fiskerier kan meddeles følgende opgaver:

Torskfiskeriene gav et større mengde-

utbytte enn i noget år siden 1912, men de lave priser bevirket at verdiutbyttet er mindre enn i de nærmest foregående år. Der er opfisket 89,1 mill. stkr. til en beregnet verdi av ca. 45,9 mill. kr. mot ca. 60,1 mill. stkr. til en verdi av ca. 61 mill. kr. i 1925. Prisen er således redusert til det halve. Det tilvirkede parti dampmedisintran er også større enn i noget tidligere år.

Storsildfisket innbragte ca. 780 800 hl. til en beregnet verdi av ca. 4,5 mill. kr. mot ca. 675 000 hl. til en verdi av 5 mill. kr. i 1925. Mengdeutbyttet var større enn i de 6 foregående år, men da prisen er gått ned til næsten det halve er verdiutbyttet meget mindre. Vårsildfisket gav derimot mindre utbytte enn i 1925 men større enn i 1924. Fangsten utgjorde 1 725 400 hl. til en beregnet verdi av ca. 6,3 mill. kr. mot ca. 1 809 000 hl. til en verdi av 12,5 mill. kr. i 1925. Også for vårsilden er prisen gått ned til henimot det halve.

Fetsild- og småsildfisket har i høst gitt et større mengdeutbytte enn i de 3 foregående år. Det samlede kvantum er 681 600 hl. til en verdi av 5,3 millioner kroner.

Av de øvrige fiskerier har sildefisket på Island gitt et betraktelig mindre utbytte enn i 1925, mens kystmakrellfisket har gitt et rikere utbytte enn året i forveien, nemlig 6,4 millioner kg. mot 4,5 millioner kg.

Utførslen av fisk og fiskeprodukter har også steget sterkt fra 1925, når undtas salt sild. Av tørrfisk er der utført i januar—november 28 769 tonn mot 19 714 tonn i samme tidsrum 1925 og av klippfisk 44 168 tonn mot 34 055. Utførslen av tran er også steget overordentlig sterkt og utgjorde etter de foreløbige opgaver 309 582 tonn mot 199 617 tonn i 1925. Av fersk sild er utført 106 863 tonn mot 95 628 tonn i 1925. Saltsildutførslen er gått ned til 79 770 tonn fra 92 059 tonn. Av hermetikk er der utført et betydelig større kvantum enn i 1925, nemlig 33 911 tonn mot 26 872 tonn.

Der har således vært et rikt fiske og en stor utførsel, men det økonomiske utbytte er sterkt nedsatt som følge av det store prisfall. Alt i alt har fiskeribedriften derfor hatt et meget dårlig år.

Hvalfangsten har i sesongen 1925—26 gitt et meget godt utbytte, idet fangsten av Den Norske Hvalfangerforening, anslåes til 660 000 fat olje mot ca. 597 700 forrige sesong. Verdiutbyttet blir dog mindre, som følge av kronestigningen, nemlig 75 millioner kroner mot ca. 90 millioner kroner i 1925.

Skibsfarten led i første del av året under fallende frakter på verdensmarkedet. Det engelske «Chamber of Shipping»s fraktindeks gikk således ned fra 26,9 i desember 1925 til 21,9 i mars 1926 (når 1920 settes lik 100). Sterkere enn fallet i fraktene har dog kronestigningen virket og stillingen blev derfor etterhvert meget vanskelig. Skibsopleggene øket etterhvert, om enn ikke i særlig sterk grad. Etter opgave fra Norges Rederforbund var der pr. 1ste januar 1926 oplagt 65 410 tonn dw. og pr. 1ste juni 198 435 tonn dw. Skibsfartens vanskeligheter gjenspeiler sig også i kursene på skibsaktier, som efter Byråets aktieindeks stadig sank i første halvår, fra 95,2 pct. av pari i januar til 86 pct. i juni. I mai fikk man et lønnsnedslag på 10 pct. som lettet stillingen.

I annet halvår forandres billedet helt, idet fraktene etterhvert steg overordentlig sterkt som følge av den engelske kullstreik. Den nevnte fraktindeks er helt oppe i 43,1 i oktober, det høieste tall siden januar 1921. Skibsopleggene gikk også etterhvert sterkt ned og var pr. 1ste oktober 51 505 tonn dw. Den sterke stigning i fraktene nøytralisertes dog her hjemme for en del av den fortsatte kronestigning og den voldsomme oppgang i kullprisene. Alt i alt er der innseilet et betydelig større fraktbeløp i gullvaluta i 1926 enn i 1925. I kroner blir imidlertid stigningen meget mindre. Man anslår bruttofrakten til ca. 500 millioner kroner, mot ca. 481 millioner kroner i 1925. Denne stigning skriver sig også delvis fra at vår flåte er øket i 1926. Ifølge en foreløbig opgave fra Sjøfartskontoret utgjorde den registrerte handelsflåte pr. 1ste januar 1927 2 853 807 brutto tonn mot 2 779 993 brutto tonn pr. 1ste januar 1926, altså en økning på ca. 73 800 brutto tonn i årets løp. Ton-

nasjen er nu større enn nogensinde før. Økningen skyldes utelukkende motorskibene, idet både damptonnasjen og seilskibstonnasjen er gått ned. En vesentlig del av den nyttilkomne motorskibstonnasje er bygget i utlandet.

Norske sjømenn i fremmede havner har i 1926 gjennom Handelsdepartementets sjøfartsavdeling sendt hjem kr. 1 043 988 mot kr. 1 264 774 i 1925. Nedgangen skyldes visstnok kronestigningen.

Posttrafikken var i 1926 mindre enn det foregående år.

Den ved Stortingets beslutning av 21de juni 1926 vedtatte ordning av postvesenets centraladministrasjon er ved kgl. res. av 3dje september s. å. satt i kraft fra 1ste oktober nesteften.

For telegrafvesenet viste driften i siste regnskapsår, tross nedgang i telegramtrafikken, et større overskudd enn budgettert, på grunn av nedgang i utgiftene.

I første halvår av inneværende termin er nedgangen i den innenrikske telegramtrafikk fortsatt.

Rikstelefontrafikken har holdt sig jevn, mens inntektene av abonnenttelefonen utenfor Oslo etter overgangen til de nye tariffer som blev innført 1ste oktober 1926 viser nogen sviktning.

Den innenrikske statsunderstøttede dampskibsfart har arbeidet under fortsatt vanskelige forhold på grunn av de almindelige nedgangstider med derav følgende reduserte fraktinntekter. På den annen side har dog også driftsutgiftene gått noget ned. De tidligere innskrenkninger i lokalrutene m. v. har det fremdeles vært nødvendig å oprettholde, likesom det heller ikke har latt sig gjøre å foreta nogen almindelig nedsettelse av passasjer- og varefraktene.

Turist- og reisetrafikken har gjennomgående vært livlig. Særlig har trafikken øket for de såkalte «flytende hotellers» vedkommende. Reiseforeningens statistikk viser en samlet inntekt av turistene av 24½ million kroner eller det samme som i 1925.

For jordbruket har året vært gunstig forsåvidt avlingenes mengde og kvalitet an-

går. Høi, vårhvete, vårrug og havre har gitt over et middelsårs utbytte, mens det for de andre veksters vedkommende er middels eller noget under. Kornarealet er øket med over 1 pct. sammenlignet med fjorårets og det samlede antall husdyr med 4,5 pct. Sterkest er svineantallet øket med hele 19,9 pct.

Omsetningen med utlandet har beveget sig i en gunstig retning med mindre innførsel av næsten alle varer.

Nydyrknings- og bureisingsvirksomheten har stort sett foregått i samme utstrekning som tidligere, men i årets siste måneder har arbeidsløsheten utover landet bevirket nogen økning i nydyrkningsvirksomheten.

Jordbruket har i økonomisk henseende arbeidet tungt under innflydelsen av et sterkt fallende prisnivå.

Ved Norges Laudbrukshøiskole blev det 1925 optatt i alt 28 studerende, nemlig 9 i jordbruksavdelingen, 0 i meieriavdelingen, 13 i skogbruksavdelingen, 4 i utskiftningsavdelingen og 2 i hagebruksavdelingen. Det blev uteksaminert 21 landbrukskandidater, 2 meierikandidater, 26 skogbrukskandidater, 7 hagebrukskandidater og 13 utskiftningskandidater.

Skogbruket har i det forløpne år arbeidet under meget vanskelige forhold, idet tømmerprisene, som allerede året i forveien var forholdsvis meget lave, falt i løpet av 1926 yderligere i betydelig grad. Dette har bl. a. medført at planlagte tømmerdrifter til dels har måttet innstilles. Vekstforholdene i skogen var tilfredsstillende fra og med Trøndelag og sydover, mens i Nord-Norge værforholdene var så kjølige og fuktige, at barskogens frøutvikling blev hemmet. Løvskogen var i Nord-Norge utsatt for svære herjinger av frost-sommerfuglens larve, og på Vestlandet var furuskogen flere steder herjet av margboreren og andre insekter. Storm og brandskade av særlig betydning har skogen derimot vært forskånet for.

Den i våre naboland herjende munn- og klovsyke har i år, såvidt vites, for første gang optrådt innen vårt lands grenser. Det første tilfelle av sykdommen konstateres

den 27de oktober i Søgne herred i Vest-Agder fylke. Sygdommen blev begrenset til det ene tilfelle. Det næste utbrudd blev konstatert den 7de desember i Øyestad herred i Aust-Agder fylke. Her blev smittestoffet spredt over et ganske stort område gjennom returmilk fra Arendal meieri, og adskillig over ett hundre besetninger er blitt angrepet.

Ytterligere er to besetninger i Onsøy herred i Østfold fylke og en besetning i Eidanger herred i Telemark fylke angrepet, henholdsvis den 15de, 29de og 19de desember. Sygdommen bekjempes ved nedslaktningsmetoden.

Forøvrig har husdyrenes sundhetstilstand vært god.

Byggearbeidet ved Veterinærhøiskolen har fortsatt også i 1926. Anleggets hovedbygning er nu under opførelse.

Avviklingen av kriseforanstaltningene har i det forløpne år foregått som hittil.

Ved årets utgang stod ennå tilbake en del uopgjorte saker vedrørende forskjellige under krigstiden truffne forføyninger.

Der er gjort forberedelser til ophevelse av kornmonopolet og ikraftsettelse av den ifjor vedtatte lov om landets kornforsyning.

Likesom i tidligere år har staten også i 1926 sørget for den nødvendige tilførsel til landet av brødkorn og mel. Der er i årets løp av provianteringsdirektøren innført følgende mengder:

Hvete . .	ca. 94 000	tonn
Rug. . . .	» 183 000	»
Bygg . . .	» 22 000	»
Hvetemel.	» 60 000	»

Dessuten har staten innkjøpt ca. 5 000 tonn mais til Vaksdal Mølle.

Kornprisene på verdensmarkedet var i årets første 5 måneder jevnt fallende, steg derefter en del i juni og juli måned med efterfølgende fall i august og september, mens de i årets siste 3—4 måneder har ligget forholdsvis rolig. Prisene ved årsskiftet ligger, spesielt for hvetens vedkommende, noget lavere enn ved årets begynnelse. Statens utsalgspriser på mel er redusert flere ganger i årets løp. Hvetemel som

ved årets begynnelse kostet kr. 52 solgtes ved årets utgang for kr. 41, mens prisen på rugmel som i begynnelsen av året var kr. 40 ved slutten av året var sunket til kr. 36, tilsvarende en nedgang av vel 20 pct. for hvetemel og 10 pct. for rugmel. Nedslaget i utsalgsprisene er muliggjort ikke bare ved de noget lavere kornpriser men for en meget vesentlig del ved den verdistigning den norske krone har gjennomgått i det forløpne år.

Statens innkjøp av norsk korn av 1925 års høst avsluttedes i juni måned. Der var da innkjøpt i alt 14 448 tonn korn, hvorav

13 428	tonn bygg,
596	» rug og
424	» hvete.

Innkjøpet av 1926 års høst begynde i september, og ved årets utgang var der innkjøpt

ca. 20 000	tonn bygg,
» 1 500	» rug og
» 1 200	» hvete.

Der er ikke i nogen tidligere sesong siden verdenskrigens slutt innkjøpt så store mengder norsk korn av staten.

Arbeidsdriften ved de av Stortinget bevilgede jernbaneanlegg samt vei-, vannbygging- og reguleringsarbeider er foregått i det vesentlige overensstemmende med de for samme lagte planer og i det omfang som de gitte bevilgninger har tillatt.

Der har også i det forløpne år vært iverksatt endel nødsarbeider til avhjelp av den rådende arbeidsløshet.

De jernbaner som pr. 30te juni 1926 var åpnet for ordinær drift hadde en samlet lengde av 3 603,4 km., hvorav 3 235,1 km. statsbaner (heri innbefattet Norsk Hovedjernbane som pr. 4de mars 1926 er innløst av staten) og 368,3 km. privatbaner. Dessuten er Sperillbanen åpnet for almindelig trafikk og strekningene Sunnan—Snåsa av Nordlandsbanen S og Kongsberg—Rødberg av Numedalsbanen for midlertidig trafikk.

Inntektene av statsbanenes drift (heri ikke Hovedbanen) har i siste driftsår 1925—26 utgjort kr. 91 396 200 mot budgettert kr. 102 585 900 og i 1924—25 kr. 101 445 200,

Utgiftene utgjorde i 1925—26 kr. 86 029 400 mot budgjettert kr. 90 030 600 og i 1924—25 kr. 91 502 200. Hertil kommer utgifter til anskaffelser, utvidelser og forbedringer m. v.

Bortleie av energi m. v. fra Glomfjord kraftverk er ordnet i det vesentlige overensstemmende med Stortingets beslutning av 9de juli 1926.

Forsikringssummen for de i Norges Brandkasse forsikrede bygninger utgjorde ved begynnelsen av året 1926 5 567 millioner kroner. Denne forsikringssum er i årets løp steget med omkring 80 millioner kroner og antas den 1ste januar 1927 å utgjøre ca. 5 647 millioner kroner.

De hittil kjente brandskader i 1926 har bragt Brandkassens bygningsavdeling et tap på ca. kr. 9 800 000. Brandkontingenten, som i 1925 utgjorde kr. 11 431 000, antas i 1926 å ville utgjøre kr. 11 479 000. Avdelingens reservefond, som ved utgangen av 1925 utgjorde kr. 7 584 063, antas ved utgangen av 1926 å ville være ca. kr. 7 280 000.

Dessuten har avdelingen et ildsikringsfond og et avslagsfond på tilsammen kr. 675 000.

Brandkassens løsøreavdeling hadde ved begynnelsen av 1926 forsikringer til et samlet beløp av ca. 357 millioner kroner, hvilken forsikringssum i årets løp er steget til ca. 375 millioner kroner.

Kontingenten har i 1926 utgjort kr. 859 575.

Efter de hittil kjente brandskader beløper avdelingens brandtap i 1926 sig til kr. 467 584.

Rikets tollintrader og laste- og fyravgiften, som tidligere var opført med felles anslagssum, var for budgjetterterminen 1925—26 anslått til henholdsvis kr. 121 000 000 og kr. 3 000 000 og har for samme termin — efter fradrag for utbetalt tollgodtgjørelse i henhold til tolltariffens § 13 — utgjort henholdsvis kr. 111 027 627,82 og kr. 3 234 335,99. Mindreinntekten for tollintradenes vedkommende skriver sig, hvad kr. 3 554 222,39 angår, fra at der som følge av den nye budgjettopstilling istedenfor

det i terminen falne beløp kr. 115 631 273,06 kun er inntektsført det i terminen uten den tidligere kontinuasjonsperiode innbetalte beløp kr. 112 077 050,67. Den vesentligste årsak til mindreinntekten er imidlertid gullkoefficientens nedsettelse i terminens løp.

Ved Myntinnretningen på Kongsberg er i 1926 for statskassens regning utmyntet ialt kr. 4 648 700 i ny skillemynt fordelt med

kr. 2 460 000	i	1-kroner
» 1 000 000	-	50-ører
» 1 180 000	-	10-ører
» 8 700	-	1-ører.

Statsgjelden utgjorde pr. 30te juni 1925 kr. 1 826 875 792. Samtidig hadde imidlertid Finansdepartementet av det sist optatte utenlandske statslån m. v. i behold et betydelig beløp av utenlandsk valuta, som efter suksessiv inndragning er anvendt til innfrielse av midlertidig gjeld. Herved er statsgjelden i 1925—26 ialt redusert med kr. 121 057 820, og utgjorde pr. 30te juni 1926 kr. 1 705 817 972. I denne opgave er like som i opgaven pr. 30te juni 1925 statslånene i Amerika av 1923, 1924 og 1925 omregnet efter en kurs av 5,00 pr. dollar, mens de øvrige utenlandske lån er omregnet efter pari kurs. Omregnes også de tre amerikanske lån efter pari kurs, utgjorde statsgjelden ved utgangen av budgjetterterminen 1925—26 kr. 1 610 567 972.

Det bemerkes i denne forbindelse, at der i nevnte budgjettertermin er optatt et innenlandsk 5½ % statslån av 1926, stort kr. 55 000 000, hvorhos der til styrkelse av Hypotekbankens grunnfond er utstedt en 4 % statsobligasjon av 1925 stor kr. 5 000 000, mens på den annen side statens provianteringslån, der pr. 30te juni 1925 utgjorde tilrest kr. 94 204 000, er blit innfridd i sin helhet.

Statsregnskapet for budgjetterterminen 1925—26 er avsluttet med et regnskapsmessig underskudd av kr. 28 219 000. Samtidig er imidlertid beløpet av innestående

utgiftsbevilgninger gått ned med kr. 18 681 000.

Når dette tas i betraktning blir nettounderskuddet kr. 9 538 000.

Statskassens beholdning utgjorde ved utgangen av budgettåret 1924—25 kr. 13 162 000. I budgettåret 1925—26 er den belastet med terminens forannevnte regnskapsmessige underskudd kr. 28 219 000, og ved tap ved salg av inndratt skillemynt m. v. kr. 10 170 000, tilsammen kr. 38 389 000. På den annen side er den i budgetterminen blitt godskrevet inndratte statslånemidler m. v. tilsammen kr. 42 199 000. Ved utløpet av budgettåret 1925—26 utviste statskassens beholdningskonto et overskudd stort kr. 16 972 000.

I 1926 har der — i overensstemmelse med Stortingets beslutning av 22de mars 1926 — vært holdt rekruttskoler av den i vernepliktslovens § 49 fastsatte minimumsvarighet, dog kun med $\frac{2}{3}$ av rekruttstyrken. Ved flyvevesenet har den fulle styrke vært innkalt. Av hjelpedyktige har vært innkalt kun de som trengtes på grunn av sin fagutdannelse eller av hensyn til øvelsenses forsvarlige anordning.

De ordinære 18 dagers og 30 dagers trenrekruttskoler har vært innstillet ved samtlige våben.

Ved flyvevesenet har vært avholdt 24 dagers repetisjonsøvelser. Regimentsamlingene ellers har vært innstillet.

Arbeidet med den nye forsvarsordning har pågått og nærmer sig sin avslutning.

De ordinære tokter og øvelser har i 1926 i det vesentlige vært utført overensstemmende med de gitte bevilgninger.

Der har også i 1926 forekommet innsig av enkelte miner.

Som opsynsskib på Finnmarkskysten var inntil 22de april «Heimdal» stasjonert på Østfinnmark og «Michael Sars» på Vestfinnmark, hvorefter fartøiene blev avgitt til assistanse for Amundsen-Ellsworth-Nobiles nordpolsekspedisjon.

«Heimdal» blev i den anledning sendt til Svalbard, hvorfra den kom tilbake 17de mai og gjenoptok opsynet på Østfinnmark. I tiden 2den juli—16de juli var fartøiet under Bodøutstillingen stillet til H. M. Kongens disposisjon. «Heimdal» har siden vært stasjonert i Finnmark med undtagelse av en tur til Horten i tiden 11te oktober—18de desember for å bytte mannskaper og for eftersyn av fartøiet.

«Michael Sars» blev under nordpolsekspeditionen stasjonert i Østfinnmark inntil luftskibet «Norges» avgang, derefter overtok det opsynet igjen. I tiden 8de mai—12te mai foretok fartøiet en tur til Jukanski og Terriberka i Hvitehavet for å hente forliste norske selfangere. «Michael Sars» lå oplagt i Ramsund fra 10de juni—27de september og gjenoptok derefter opsynet i Finnmark.

Kadettskibet «Tordenskjold» anløp under sommerens øvelser Leith, Newcastle, Cherbourg og St. Nazaire.

Gitt på Oslo slott den 11te januar 1927.

Under Vår hånd og rikets segl

Haakon

(L. S.)

Ivar Lykke.

N. F. Leganger.